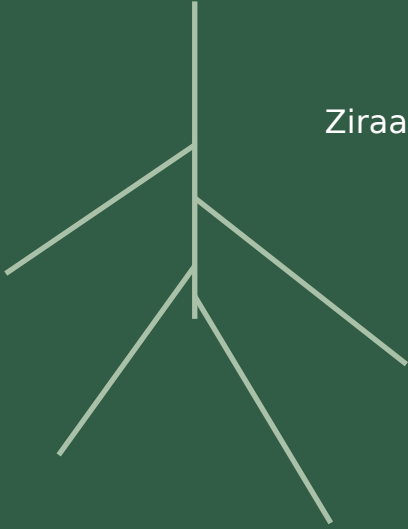

SAHA REHBERİ • 2026

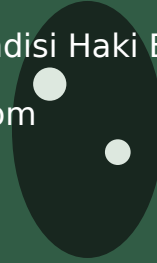
ANTEP FISTIĞI DİPKURDU MÜCADELE REHBERİ

Capnodis cariosa'yı doğru tanıma, izleme ve entegre mücadele

Ziraat Yüksek Mühendisi Haki Elik

hakielik.com

NE ZAMAN, NE YAPILACAK?

Bu sayfayı çalışma planı olarak kullanın

Tarihler genel fenolojik dönemlerdir. Sıcaklık, rakım ve bölgeye göre birkaç hafta kayabilir; sahadaki ergin çıkışı, taze zarar ve yerel resmî uyarılar esas alınır.

Dönem	Ne aranacak?	Ne yapılacak?	Karar
Ocak-Şubat	Geçen yılın bulaşık ve kuruyan ağaçları	Ağaçları haritala; kuruma nedenlerini ayır; iki yıllık mücadele planını güncelle.	Şüpheli ağaçları ilkbahar kontrol listesine al.
Mart-Nisan	Zayıf ağaç, su stresi, kök yarası ve saklanma alanları	Ot ve artık yığınlarını azalt; sulama-beslemeyi düzenle; kök yaralanmasını önle.	Stresli ağaçları öncelikli izle.
1-14 Mayıs	Ergin; aşı gözü, taze yaprak ve sürgünde kemirme	Sabah/akşam kontrol et; erginleri topla; kökboğazını incele ve bulguyu kaydet.	Yalnız sararma varsa ilaçlama kararı verme.
15-20 Mayıs	Ergin ve taze beslenme zararı birlikte mi?	Resmî ilk kimyasal mücadele penceresini değerlendir.	Sadece güncel ruhsatlı ürün, etiket ve yerel uyarıya göre uygula.
Haziran	Yeni ergin, taze zarar ve yeni zayıflayan ağaç	Düzenli izleme ve mekanik toplama yap; yeni ağaçları haritaya ekle.	Takvim geldi diye otomatik ilaçlama yapma.
1-14 Temmuz	Ergin çıkışı ve taze beslenme zararı	Kontrol sıklığını artır; bulaşık alanları belirle.	İkinci dönem için saha bulgusunu doğrula.
15 Temmuzdan sonra	Ergin ve yumurtlama baskısı	Talimatta yer alan, 20 gün arayla iki uygulama dönemini değerlendir.	Güncel ruhsat, etiket ve yerel uyarı zorunlu.
Ağustos-Eylül	Yoğun ergin çıkışı ve yeni kuruma	Sabah/akşam ergin topla; yeni zayıflayan ağaçların kökboğazını kontrol et.	Yeni bulaşık ağaçları işaretle.
Ekim	Sezon boyunca kaydedilen ağaçlar	Şüpheli ağaçları yeniden kontrol et; kayıtları önceki dönemle karşılaştır.	Gelecek yılın önceliklerini belirle.
Kasım-Aralık	Kışlayacak erginler	Dal çatallarına 5-10 ağaca bir giysi tuzağı kur; 15-20 günde bir kontrol et.	Tuzakları ilkbahar uyanışından önce kaldır.

Kimyasal uygulamanın hedefi

Resmî talimata göre uygulama gerekiyorsa gövdenin yaklaşık 1 metresi ile kökboğazı çevresindeki yaklaşık 1 metre çaplı toprak yüzeyi, güncel ürün etiketindeki uygulama biçimine göre hedeflenir. Ürün adı ve doz bu rehberden seçilmez.

Bu rehber neyi çözer?

Önce doğru teşhis

Dipkurdunda asıl ölümcül zarar kök kabuğu altında beslenen larvadan gelir. Sararma veya kuruma tek başına teşhis değildir; kökboğazında galeri, talaş-pislik, larva, oval çıkış deliği ya da ergin bulgusu aranmalıdır.

Antepfıstığı dipkurdu (*Capnodis cariosa*), Türkiye'deki antepfıstığı alanlarında yaygın bildirilen bir kök ve kökboğazı zararlısıdır. En büyük kayıp; susuzluk çeken, bakımsız, kökü yaralanmış veya başka nedenle strese girmiş ağaçlarda görülür.

Hızlı karar özeti

Sahadaki bulgu	Ne anlama gelir?	İlk işlem
Gövde dibinde iri, sert, siyah-beyaz desenli ergin	Aktif ergin varlığı	Sabah/akşam topla; bahçe genelinde tarama yap
Sap dibinden yenmiş taze yapraklar	Ergin beslenmesi	Ağacı sars; düşen erginleri topla
Kök kabuğu altında galeri, talaş ve pislik	Larva zararı güçlü olasılık	Kökboğazını sınırlı aç; zararı kaydet; uzman doğrulaması al
Yalnız sararma, zayıflama veya dal kuruması	Dipkurdu olabilir; tek başına yeterli değil	Kök hastalığı, susuzluk ve mekanik zararı da ayır

Temel ilke

Tek bir ilaçlama sorunu çözmez. Resmî teknik talimat, sonucun hemen görülemeyebileceğini ve en az iki yıl kesintisiz mücadele gerektiğini belirtir.

Zararlıyı tanıyın

Dönem	Ayırt edici özellik	Nerede aranır?
Ergin	29-39 mm boyunda; 12-16 mm eninde; siyah, gri-beyaz desenli, çok sert kanatlı	Gövde, kökboğazı, aşı çevresi; sıcak güneşli havalarda ağaç üzerinde
Yumurta	Oval; önce sarı, sonra süt beyazı; tek tek veya gruplar halinde	Gövde çatlağı, kabuk arası, aşı gözü ve kökboğazı çevresindeki toprak
Larva	Yeni çıkınca 2,4-3,1 mm; olgun dönemde 60,2-80,6 mm; yassı, sarımsı; göğüs kısmı geniş	Kök kabuğunun altında, kambiyumda açılmış galeriler içinde
Pupa	Oval; yaklaşık 30,4-39,2 mm boyunda	Kökboğazında

Yaşam döngüsünün mücadeleye etkisi

- Kışı ergin halde ağaç kovuklarında, yaprak altında, toprakta ve taş-kaya altında geçirebilir.
- Kışlamış erginler ilkbaharda aşı gözü ve taze sürgünlerle beslenir; sıcaklık 25-26°C'nin üzerine çıktığında çiftleşme ve yumurtlama başlar.
- Bir önceki yılın erginleri mayısın ikinci haftasından; aynı yıl çıkan erginler temmuz ortasından itibaren yumurta bırakabilir.
- En yoğun yumurtlama temmuzdadır. Bir dişi 2.000'den fazla yumurta bırakabilir.
- Yumurtalar sıcaklığa göre yaklaşık 6-16 günde açılır. Genç larva toprağa geçip köke girdiğinde mücadele zorlaşır.
- Larva dönemi 4,5-11 ay; pupa dönemi yaklaşık bir aydır. Zararlı iki yılda bir döl verir.

Mücadele penceresi

En etkili yaklaşım, erginleri yumurta bırakmadan azaltmak ve yeni larvaların köke ulaşmasını zorlaştıracak bahçe koşullarını oluşturmaktır.

Bahçe kontrolü: adım adım

Kontrole mayısın ilk haftasında başlayın. Sıcaklık ve bölgeye göre tarih kayabileceği için yalnız takvime değil, ergin ve taze zarar bulgularına bakın.

Adım	Kontrol	Kayıt
1	Bahçeyi sınır, yol kenarı, zayıf alan ve sağlıklı alan olarak bölün.	Her bölümden temsili ağaç seçin.
2	Gövde ve kökboğazını sabah erken veya akşamüstü inceleyin.	Ergin görülen ağaçları işaretleyin.
3	Ağaç altında sap dibinden yenmiş taze yaprak arayın.	Taze zarar varsa tarih ve ağaç numarasını yazın.
4	Şüpheli ağacı sarsın; düşen böceklerin ölü taklidi yapabileceğini unutmayın.	Toplanan ergin sayısını kaydedin.
5	Zayıf ağaçta kökboğazını dikkatle ve sınırlı açın.	Galeri, talaş, pislik, larva ve delik bulgusunu kaydedin.
6	Aynı ağacın sulama, kök yarası ve hastalık bulgularını da inceleyin.	Tek belirtiyile teşhis koymayın.

Dipkurduyla karışabilecek durumlar

Olasılık	Ayırıcı kontrol
Kuraklık / sulama yetersizliği	Bahçe genelinde su dağılımı, sürgün gelişimi ve toprak nemi
Kök veya kökboğazı hastalığı	Koyu nekroz, çürüme, zamklanma; laboratuvar izolasyonu
Derin sürüm / kök kesisi	Taze mekanik yara ve sürüm hattının gövdeye yakınlığı
Güneş veya sıcaklık zararı	Gövdenin yönü, kabuk yanığı ve kök galerisinin bulunmaması

Entegre mücadele programı

1. Kültürel önlemler

- Ağaç altında erginlerin saklanabileceği yüksek ot, çalı ve yığınları bulundurmayın.
- Su ve gübrelemeyi ağacın ihtiyacına göre düzenleyerek ağacı stresten uzak tutun.
- Toprak işleme sırasında kökleri yaralamayın; taç izdüşümüne fazla yaklaşmayın.
- Kuruyan veya ağır zarar görmüş ağaçların kökboğazını inceleyin; bulaşma kaynağı bırakmayacak işlem için yerel uzmanla karar verin.

2. Mekanik mücadele

- Sabah erken ve akşamüstü gövde ile kökboğazındaki erginleri elle toplayıp imha edin.
- Sap dibinden yenmiş taze yaprak bulunan fidanları hızla sarsın; yere düşen erginleri toplayın.
- Ergin ölü taklidi yaparak kuru yaprak ve ot arasına gizlenebilir; toplama örtüsü kullanmak kontrolü kolaylaştırır.

3. Giysi tuzağı - tamamlayıcı saha yöntemi

Haki Elik'in saha uygulamasında eski giysi, bez veya çuval rulo yapılarak her 5-10 ağacın taç başlangıcındaki ana dal çatallarına yerleştirilir. Hava serinlemeye başladığında kurulur; kasım-aralık döneminde 15-20 günde bir kontrol edilerek içine giren erginler toplanır ve ilkbaharda ağaçlar uyanmadan kaldırılır.

Sınırı

Giysi tuzağı resmî teknik talimattaki kültürel, mekanik ve gerektiğinde ruhsatlı kimyasal mücadele adımlarının yerine geçmez. Bahçedeki ergin yoğunluğunu azaltmaya yönelik tamamlayıcı bir yöntem olarak kullanılmalıdır.

Kimyasal mücadele: doğru karar, doğru hedef

İlaçlama otomatik değildir

Resmî talimata göre kimyasal mücadele kararı için ağaçta zarar ile zararlının görülmesi gerekir. Yalnız sararma veya geçmiş yıllardaki şüphe ilaçlama gerekçesi değildir.

Resmî teknik talimattaki zamanlama

- Birinci pencere: 15-20 Mayıs arasında, erginler yumurta bırakmadan önce.
- İkinci pencere: 15 Temmuzdan itibaren, 20 gün arayla iki uygulama.
- Bu tarihler takvim rehberidir. Bölgesel sıcaklık, ergin çıkışı, taze zarar ve İl/İlçe Tarım uyarıları esas alınmalıdır.

Hedeflenen alan

- Ağacın gövdesi toprak seviyesinden 1 metre yüksekliğe kadar.
- Kökboğazı çevresindeki yaklaşık 1 metre çaplı toprak yüzeyi.
- Aşılı ağaçlarda aşı noktası ve çevresi.
- Uygulama su ve çapadan sonra, toprak yüzeyi kurumaya başlarken ve günün serin saatlerinde yapılır.

Güncel ruhsat kontrolü - 2 Eylül 2026

Tarım ve Orman Bakanlığı BKÜ sayfasında Antepfıstığı Dipkurdu için aktif madde grupları olarak chlorantraniliprole ve lambda-cyhalothrin görünmektedir. Bu bilgi, gruptaki her ürünün antepfıstığı + dipkurdu kullanımına ruhsatlı olduğu anlamına gelmez.

Uygulamadan önce zorunlu kontrol	Nereden?
Ürünün ticari adı ve ruhsat durumu	bku.tarimorman.gov.tr
Bitki: antepfıstığı; zararlı: Capnodis cariosa eşleşmesi	Ürün etiketinin tavsiye bölümü
Doz, su miktarı, uygulama sayısı ve son uygulama-hasat arası süre	Güncel ürün etiketi
Kişisel koruyucu donanım, arı ve çevre uyarıları	Etiket ve güvenlik bilgi formu

Kesinlikle yapmayın

Ruhsatsız ürünü kök bölgesine dökmeyin; etikette olmayan dozu artırmayın; farklı ürünleri karışabilirlik bilgisi olmadan birleştirmeyin.

Yıllık saha takvimi

Dönem	Ana görev	Karar noktası
Ocak-Şubat	Geçen yılın bulaşık ağaç haritasını çıkar; kuruma nedenlerini ayır.	Kök hastalığı şüphesinde laboratuvar örneği planla.
Mart-Nisan	Ot ve saklanma alanlarını azalt; sulama ve besleme planını düzelt; kök yaralanmasını önle.	Stresli ağaçları öncelikli izleme listesine al.
Mayıs ilk haftası	Ergin, taze yaprak zararı, aşı gözü ve sürgün kemirmesi kontrolüne başla.	Zarar + zararlı birlikteyse mücadele kararı ver.
15-20 Mayıs	Resmî talimattaki ilk kimyasal mücadele penceresi.	Yalnız güncel ruhsatlı ürün ve etikete göre.
Haziran	Haftalık izleme, ergin toplama, yeni bulaşık ağaç kaydı.	Komşu bahçelerle eş zamanlı izleme yap.
15 Temmuzdan sonra	Ergin çıkışı ve yumurtlama baskısına karşı talimattaki ikinci dönem.	20 gün arayla iki uygulama gereği sahadaki bulgu ve etikete göre değerlendirilir.
Ağustos-Eylül	Ergin çıkışının yüksek olabileceği dönem; mekanik toplama ve kayıt.	Yeni kuruma görülen ağacın kökboğazını doğrula.
Kasım-Aralık	Giysi tuzaklarını kur; 15-20 günde bir kontrol et.	Toplanan erginleri say ve imha et.

İki yıllık başarı ölçütü

Sadece o yıl görülen ergin sayısına bakmayın. Yeni bulaşık ağaç sayısı, taze zarar, kökboğazı bulgusu, kuruyan ağaç ve toplanan ergin sayısını en az iki yıl aynı yöntemle kaydedin.

Bulaşık ağaç için işlem sırası

Sıra	Yapılacak işlem	Amaç
1	Ağacı numaralandırın ve konumunu işaretleyin.	Takibi aynı ağaç üzerinden sürdürmek
2	Ergin, taze yaprak zararı, galeri, talaş ve larva bulgularını ayrı ayrı kaydedin.	Teşhisi güçlendirmek
3	Sulama yetersizliği, kök yarası ve kök hastalığı olasılığını inceleyin.	Yanlış mücadeleyi önlemek
4	Görülen erginleri mekanik olarak toplayın.	Yumurta bırakacak bireyleri azaltmak
5	Bahçe bakımındaki stres nedenlerini düzeltin.	Ağacın dayanımını artırmak
6	Kimyasal mücadele gerekiyorsa güncel ruhsat, etiket ve yerel uyarıyı kontrol edin.	Yasal ve doğru uygulama
7	Aynı ağacı 15-20 gün sonra yeniden kontrol edin.	Yeni ergin ve taze zararı görmek
8	Ağır zarar veya ölüm varsa sökülüm ve materyal yönetimini uzmanla planlayın.	Bulaşma ve yanlış teşhis riskini azaltmak

Başarıyı nasıl anlayacaksınız?

- Yeni bulaşık ağaç sayısı bir önceki yıla göre azalıyor.
- Mayıs-eylül arasında bulunan ergin ve taze zarar sayısı düşüyor.
- Kökboğazında yeni galeri ve larva bulgusu daha az görülüyor.
- Zayıf ağaçların sürgün gelişimi ve yaprak durumu iyileşiyor.
- Kuruyan ağaç sayısı azalıyor.

Yanlış başarı ölçütü

İlaçlamadan hemen sonra ergin görülmemesi tek başına başarı değildir. Kök içindeki mevcut larvalar nedeniyle zarar devam edebilir.

Bahçe izleme kayıt formu

Her kontrol tarihinde aynı ağaçları izlemek, mücadelenin gerçekten işe yarayıp yaramadığını gösterir.

Tarih	Ağaç no	Ergin sayısı	Taze yaprak / sürgün zararı	Kökboğazı bulgusu	Yapılan işlem	15-20 gün sonraki durum

Sezon sonu özeti

Gösterge	Bu yıl	Geçen yıl	Değişim / not
Kontrol edilen ağaç sayısı			
Ergin görülen ağaç sayısı			
Larva / galeri bulunan ağaç sayısı			
Toplanan ergin sayısı			
Yeni kuruyan ağaç sayısı			
Giysi tuzağı sayısı			

Bahçe / köy: _____ Alan: _____ da Kontrol eden: _____

Kaynaklar ve kullanım notu

Ana teknik kaynaklar

- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü. Zirai Mücadele Teknik Talimatları Cilt V - Antepfıstığı Dipkurdu (Capnodis cariosa). <https://bku.tarimorman.gov.tr/Zararli/KaynakDetay/687>
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Bitki Koruma Ürünleri Veri Tabanı. Antepfıstığı Dipkurdu sayfası ve güncel ruhsat kayıtları. <https://bku.tarimorman.gov.tr/Zararli/Details/687>
- Şimşek A., Bolu H. (2017). Diyarbakır ili antepfıstığı bahçelerindeki böcek faunasının belirlenmesi. DÜFED 6(2):43-58. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/991908>
- Mehrnejad M.R. (2020). Arthropod pests of pistachios, their natural enemies and management. Plant Protection Science 56. https://pps.agriculturejournals.cz/artkey/pps-202004-0001_arthropod-pests-of-pistachios-their-natural-enemies-and-management.php
- Haki Elik (2025). Antep Fıstığında Dip Kurdu ile Mücadelede Giysi Tuzağı Yöntemi. <https://hakielik.com/antep-fistiginda-dip-kurdu-ile-mucadelede-giysi-tuzagi-yontemi/>

Ruhsatlar değişebilir

Bu rehberde ticari ürün ve doz listesi sabitlenmemiştir. Uygulama günü BKÜ veri tabanından ürünün ruhsatını; etiketten bitki-zararlı eşleşmesini, dozu, uygulama sayısını ve son uygulama-hasat arası süreyi kontrol edin.

Kullanım notu

Bu belge üretici eğitimi ve saha kontrolünü kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmıştır; tek başına kesin teşhis veya kişiye özel bitki koruma reçetesi değildir. Bölgesel fenoloji, bahçe koşulları, güncel ruhsat ve ürün etiketi ile İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü veya yetkili uzman görüşü önceliklidir.

Hazırlayan: Ziraat Yüksek Mühendisi Haki Elik
Web: hakielik.com
Sürüm: 1.0 - 2 Eylül 2026